

Висновки. Отже, дитяче експериментування має величезний розвиваючий потенціал і є найбільш успішним способом ознайомлення дітей зі світом навколишньої живої й неживої природи. Саме в процесі цього дошкільник одержує можливість задовольнити властиву йому допитливість, відчутти себе вченим, дослідником (першовідкривачем), який може творити чудеса.

Список використаних джерел

1. Беленька Г. В. Експериментування крок допізнання. *Дошкільне виховання*. 2007. № 5. С. 7–10.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук Укр. ; головний ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
3. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти : дошкільник-педагог : навчально-методичний посібник для ВНЗ. К. : Видавничий Дім «Слово», 2009. 400 с.
4. Михайліченко Т. Інтеграція пошуково-дослідницької діяльності з різними видами діяльності дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 7. С. 42–50.
5. Поддьяков А. Н. Исследовательская активность. *Детский сад от А до Я*. 2004. №2. С.10-20.
6. Поддьяков Н. Н., Говоркова А. Ф. Развитие мышления и умственное воспитание дошкольника. М. : Педагогика, 1985. 200 с.
7. Швайко Л. Л. Експериментальна діяльність у ДНЗ. Х. : «Основа», 2009. 192 с.
8. Шумей Т. І. Маленькі дослідники. *Палітра педагога*. 2008. № 5. С. 15–18.

УДК 373.2.035:316.772.4

Кравець Н. С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – к. п. н., доц. Зімакова Л. В.

КОМУНІКАТИВНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ У СУЧАСНОМУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

У науковій статті досліджено комунікативно-мовленнєвий розвиток дитини дошкільного віку. Автором окреслено передумови комунікативного розвитку дітей дошкільного віку. Ураховуючи сучасні психолого-педагогічні дослідження, зацентовано увагу на невід'ємності й важливості цієї проблеми, що з кожним роком стає все актуальнішою як для науково-педагогічних досліджень, так і для повсякденного життя людини у суспільстві.

Ключові слова: *комунікативний розвиток, дитина, мовленнєва особистість компетентність дитини, спілкування, взаємодія, психолого-педагогічна взаємодія.*

Постановка проблеми. В освіті людині як представнику і носію культури пильна увага приділяється велика увага, зокрема початковим етапам її розвитку. Світ дитини – невід’ємна частина культури будь-якого людського суспільства, яке не може пізнати себе, не зрозумівши закономірностей дитинства, обумовлених особливостями культури певного часу. У дошкільній освіті мова йде про формування ключових компетенцій особистості, до яких належить комунікативна, що забезпечує соціальну успішність, збереження і зміцнення здоров’я дітей дошкільного віку в основних видах дитячої діяльності. Проблема залучення до соціального світу завжди була і нині залишається однією з провідних в процесі формування особистості дитини. Історичний аналіз переконує в необхідності надання дитині кваліфікованої допомоги в складному процесі входження в світ людей – комунікативному розвитку.

Актуальність проблеми пов’язана з необхідністю розробки психолого-педагогічної характеристики комунікативно-мовленнєвого онтогенезу на різних етапах дошкільного дитинства на основі вивчення взаємозв’язку якостей, що проявляються у мовленнєвій поведінці, розвитку свідомості та особистості в цілому. Актуальність дослідження проблеми комунікативно-мовленнєвого розвитку дитини зумовлюється необхідністю своєчасно закласти базові основи здатності до взаєморозуміння між людьми, засвоєння етичних норм міжособистісної взаємодії, а також основ розвитку мовних та мовленнєвих здібностей до опанування рідної мови.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження комунікативно-мовленнєвого онтогенезу дає змогу визначити спрямованість, динаміку, інтенсивність і гармонійність психологічного розвитку дитини, оскільки психічні новоутворення цієї сфери мають непересічне значення для розвитку особистості. У сучасному науковому дискурсі онтогенез комунікативного розвитку дошкільників став предметом досліджень багатьох науковців. Зокрема, Т. Піроженко [2] здійснила характеристику комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільників, урахувавши проблеми сучасного покоління дошкільників. Т. Завязун [1] акцентуючи увагу на важливості дослідження розвитку мовлення дошкільників, указала на фактори, що стають причиною його затримки. А. Самохвалова [4] здійснила аналіз різних підходів до корекції мовленнєвого розвитку дошкільників, визначивши важливість своєчасного аналізу комунікативного розвитку в дитячому віці, взаємодію батьків й педагогів у цьому напрямі.

Мета статті – характеристика онтогенезу комунікативного розвитку дошкільників у сучасному науковому дискурсі.

Виклад основного матеріалу. В останні роки (в зв'язку зі змінами соціальної ситуації розвитку сучасної дитини) істотно виріс інтерес дослідників до проблеми соціального і комунікативного розвитку підростаючого покоління. Взаємодія та спілкування з дорослими і однолітками є найважливішим фактором, багато в чому визначає розвиток дитини як людини суспільної. Зарубіжні автори також підкреслюють важливість взаємодії дитини з іншими для повноцінного і гармонійного розвитку її особистості. На їхню думку, взаємодія є вихідним моментом формування соціальних зв'язків і визначається як спосіб здійснення соціальних відносин в системі, яка передбачає наявність не менше двох суб'єктів, самого процесу взаємодії, а також умови і фактори його реалізації.

Т. Завязун [1] зазначає, що формування та становлення мовленнєвого розвитку у перші роки життя дитини впливає на все її наступне життя. Своєчасне і повноцінне оволодіння мовленням є першою важливою умовою становлення у дитини здорової психіки і подальшого її правильного розвитку. Своєчасне, тобто розпочате з перших хвилин життя дитини, повноцінне – значить достатнє за об'ємом мовленнєвого матеріалу, яке спонукає дитину до оволодіння мовленням в повній мірі його можливостей на кожному віковому періоді. Як відомо, діти починають спілкуватися ще до того, як навчаються говорити. Вміння розмовляти ґрунтується на таких соціальних навичках, як послідовність говоріння; врахування досвіду, вмінь, інтересів і потреб співрозмовника; уникнення домінування в розмові і перебивання співрозмовників; вияв уваги та готовність продовжити спілкування невербальними засобами (поглядом, жестом тощо) [3]. А. Самохвалова [5] визначила, що здатність до мовлення та до спілкування формується в дитини, яка розвивається нормально, у процесі мовленнєвого досвіду, під впливом мовлення дорослих і залежить від достатньої мовленнєвої практики, нормального мовленнєвого оточення і від виховання та навчання. Мовлення не є вродженою здібністю, а розвивається в процесі онтогенезу паралельно з фізичним і розумовим розвитком дитини і служить показником його загального розвитку. Засвоєння дитиною рідної мови проходить у строгій закономірності і характеризується рисами, загальними для усіх дітей [5, с. 98].

Т. Піроженко [4] вказала, що розвиток мовлення на етапі дошкільного дитинства у більшості дітей сьогодні має недостатній рівень, що негативно впливає на її взаємодію з дорослими й однолітками. Труднощі входження в дитяче співтовариство, недостатнє вміння враховувати в спільній діяльності ділові та ігрові інтереси партнера приводять до збіднення комунікативного досвіду

дитини, здійснюють негативний вплив на міжособистісні відношення, визначають його невисокий соціальний статус у групі однолітків. Складні відношення дитини-дошкільника із ровесниками, які виражаються в підвищеній конфліктності, невмінні домовлятися про спільні справи та ігри турбують сьогодні дорослих [4, с.19]. Також, не дивлячись на бажання грати разом з іншими дітьми, сьогодні помітно зростає кількість дітей, які змушені грати на самоті або з близькими дорослими. Дорослі вбачають причину цього в особливостях характеру дитини. Хоча насправді причина криється в несформованості комунікативної діяльності самої дитини, а виникнення на цій основі характерологічних особливостей носить не причинний, а скоріше наслідковий характер. Доводиться констатувати, що у системі навчання проблема подолання труднощів у спілкуванні дітей 5-6 років недостатньо вирішена: більшість дошкільників мають проблеми в міжособистісній взаємодії; педагоги не враховують природу генетичного (невербального) виду спілкування в навчально-виховному процесі та специфіку його впливу на протікання вербального спілкування [2, с.72-73].

Висновки. Вивчення процесу становлення спілкування у дітей дошкільного віку є на сучасному етапі дуже важливою задачею, оскільки дозволяє не тільки прогнозувати труднощі мовленнєвої взаємодії між людьми, але й попередити їх виникнення. Якщо раніше основна увага приділялася формуванню окремих мовленнєвих умінь та навичок на основі елементарного усвідомлення мовних явищ, то на сьогодні головною метою на етапі дошкільного дитинства є виховання мовної особистості, тобто формування особистості, яка адекватно, вільно і творчо застосовує мову в різних ситуаціях з метою реалізації власне мовленнєвих завдань, яке ставить перед нею життя.

Список використаних джерел

1. Гаврілушкіна О. П., Малова А. А., Панкратова М. В. Проблеми соціальної та комунікативної компетентності дошкільнят і молодших школярів з труднощами в спілкуванні. Сучасна зарубіжна психологія. 2012. Том. 1, № 2. С. 19-22.
2. Завязун Т. Розвиток мовлення дошкільників як проблема сучасної вікової психології. URL: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Lukasova3/subor/Zavyazun.pdf>.
3. Зімакова Л. В. Сучасна дитяча книга у комунікативно-мовленнєвому розвитку дитини. Педагогіка та психологія. 2016. Вип. 54. С. 84-96.
4. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 152 с.
5. Самохвалова А. Г. Коммуникативные трудности ребенка: проблемы, диагностика, коррекция : уч.-метод. пособие. СПб : Речь, 2011. 150 с.